पुरोऽग्रतोऽग्रेषु सर्तेः । (१८/२९३२)

पुरस् अग्रतस् अग्रे इत्येतेषु उपपदेषु सर्तेः धातोः टप्रत्ययो भवति । पुरः सरति[1] पुरःसरः । अग्रतःसरः । अग्रेसरः[2] ॥

पूर्वे कर्तरि । (१९/२९३३)

पूर्वशब्दे कर्तृवाचिन्युपपदे सर्तेर्धातोः टप्रत्ययः भवति । पूर्वः सरति इति पूर्वसरः[3] । कर्तरि इति किम् ? पूर्वं देशं सरति इति पूर्वसारः ॥

कृञो हेतुताच्छील्यानुलोम्येषु । (२०/२९३४)

[4]कर्मणि उपपदे करोतेः धातोः टप्रत्ययो भवति हेतौ ताच्छील्ये आनुलोम्ये च [5]गम्यमाने । [6]हेतुः ऐकान्तिकं कारणम् । ताच्छील्यं तत्स्वभावता । आनुलोम्यम् अनुकूलता । हेतौ तावत् – शोककरी [7]कन्या । यशस्करी विद्या । कुलकरं [8]धनम् । ताच्छील्ये – [9]श्राद्धकरः । [10]अर्थकरः[11] । आनुलोम्ये – प्रैषकरः । [12]वचनकरः । एतेषु इति किम् ? कुम्भकारः । [13]नगरकारः ॥

दिवाविभानिशाप्रभाभास्कारान्तानन्तादिबहुनान्दीकिंलिपिलिबिबलिभक्तिकर्तृचित्रक्षेत्रसङ्ख्याजङ्घाबाह्वहर्यत्तद्धनुररुष्षु । (२१/२९३५)

कर्मणि सुपि इति च द्वयमप्यनुवर्तते । [14]तत्र यथायोगं सम्बन्धः । दिवादिषु उपपदेषु करोतेर्धातोः टप्रत्ययो भवति । अहेत्वाद्यर्थ आरम्भः । दिवाशब्दो अधिकरण[15]वचनः सुपि इत्यस्य विशेषणम् । दिवा करोति प्राणिनश्चेष्टायुक्तान् इति दिवाकरः । विभां करोति इति विभाकरः । [16]निशाकरः । प्रभाकरः । भास्करः । सकारस्य निपातनाद् विसर्जनीयजिह्वामूलीयौ न भवतः । कारकरः । अन्तकरः । अनन्तकरः । आदिकरः । बहुकरः । नान्दीकरः । किङ्करः । लिपिकरः । लिबिकरः । बलिकरः । भक्तिकरः । कर्तृकरः । चित्रकरः । क्षेत्रकरः । सङ्ख्या – एककरः, द्विकरः, त्रिकरः । जङ्घाकरः । बाहुकरः । [17]अहस्करः । यत्करः । तत्करः । धनुष्करः । अरुष्करः ।

[२४२] कियत्तद्बहुषु कृञोऽज्विधानम् । (म. भा. २. १०१)

किङ्करा । यत्करा । तत्करा । बहुकरा । अथवा अजादिषु पाठः करिष्यते ॥

---

1. इति इत्यधिकम् ब. 2. अग्रसरः इत्यधिकम् फ. ह. 3. पूर्वसरी इत्यधिकम् ह. 4. कर्मणि इति वर्तते इत्यधिकम् अ. क. ड. फ. 5. गम्यमाने नास्ति अ. 6. हेतुः – स्वभावता नास्ति अ. 7. कन्था ग. 8. धनम् नास्ति अ. ड. 9. श्रद्धाकरः ग. 10. अर्धकरः ड, नास्ति फ. 11. ज्ञानकरः इत्यधिकम् ग. 12. वचनकरः नास्ति फ. 13. नगरकारः नास्ति फ, रथकारः क. ड. 14. तथा अ. क. ड. 15. °वाच्यः क. 16. निशां करोति इति इत्यधिकम् फ. 17. अहस्करः नास्ति ब.